

Høringssvar rammeplaner og veiledende lister

For staben i Indre Nordfjord- Stryn

Felles innledning til rammeplanene

1. Er sammenhengen mellom rammeplanene og Plan for kirkelig undervisning og læring – overordnet del tydelig fremstilt? ☐ Ja ☒ Nei

Fritekst: Vi ønsker oss en plan med tydeligere ambisjoner om hva barn, ungdom og voksne skal lære gjennom undervisningen. Vi ønsker oss et tydelig dette MÅ alle lære. Og et fokus på hva og hvorfor.

2. Mener høringsinstansen at rammeplanene gir en tydelig og hensiktsmessig retning for lokal planlegging av kirkelig undervisning og læring? ☐ Ja ☒ Nei

Fritekst:

Vi mener at planen har for mange ord, og er for lite oversiktlig.

Den har et for lite tydelig fokus på hva og hvorfor.

Den bør ha færre punkter og tydeligere prioriteringer på hva vi må ha med.

Vi etterlyser også et tydeligere fokus på hva som er spesielt for denne planen, som en plan for de evangelisk luthersk kirke.

Vi har jobbet litt grundig med hva teksten sier

Om luthersk teologi og begrepsapparat i «Rammeplaner for kirkelig undervisning og læring»

Gjennomgang med sidehenvisninger til rammeplanheftet slik det foreligger til høring.

Sammendrag

Rammeplanene for kirkelig undervisning og læring (0–5 år, 6–12 år, konfirmasjonstiden, 13–19 år, unge voksne og voksne) underkommuniserer ganske sterkt at Den norske kirke er en evangelisk-luthersk kirke. Gjennomgangen under ønsker å vise at sentrale lutherske begreper, lutherske tolkningsnøkler og overordnede lutherske prinsipper, enten mangler i sin helhet eller er marginale i dokumentet. Samtidig etableres «erfaring» som det bærende pedagogiske og hermeneutiske prinsipp. Dette er nokså gjennomgående i samtlige aldersgrupper, men mest urovekkende i kategoriene konfirmasjonstiden og eldre.

Hovedfunn i korte trekk:

- Ingen av de fire **solaene** (sola scriptura, sola gratia, sola fide, solus Christus) forekommer på latin eller i norsk parafrasering.
- «**Lov og evangelium**» og «**Kristus som skriftens sentrum**» er totalt fraværende som tolkningsnøkler. Bibelen omtales i hovedsak historisk-kritisk og komparativt.

- **«Erfaring»** er selve den bærende strukturen i planen.
- Ordet **«luthersk»** forekommer kun to ganger i et luthersk kirkesamfunns rammeplan for kirkelig undervisning. Ingen av stedene forekommer det som et overordnet prinsipp, men som et av flere punkter.
- **«Rettferdiggjørelse»** forekommer aldri i planen. **«Rettferdighet»** forekommer utelukkende i sosialetisk betydning og brukes aldri i soteriologisk betydning.
- Konfirmasjonsplanen, Det tradisjonelt sentrale tid for luthersk katekese, inneholder ingen referanse til Luther, katekismen eller «luthersk».
- **Korset** som konsept og begrep eksisterer ikke i rammeplanen.

1. Solaene er fraværende som begreper

Ingen av de klassiske lutherske solaene forekommer i dokumentet på latin eller omskrevet til norsk («Skriften alene», «nåden alene», «troen alene» etc). Det nærmeste planen kommer er de to følgende formuleringene:

«Dåpens teologi er grunnleggende i kirken. I dåpen tar vi imot Guds nåde, slik som et barn tar imot omsorg fra sine nærmeste.» (Rammeplan 0–5 år, s. 3)

«diskutere Bibelens rolle som normativt grunnlag for kristen tro, sannhet og verdier» (Rammeplan for unge voksne, s. 20 / voksne, s. 24)

Det første sitatet er det nærmeste dokumentet kommer til en formulering av nåden alene. I formuleringen av dåpsbarnet som den passive mottaker av Guds nåde.. Det videreutvikles dog ikke og legges lite vekt på i det videre dokumentet. Det kobles heller ikke eksplisitt til sola gratia/sola fide som forklaringsmodell for resten av planen. Det andre sitatet er det nærmeste man kommer sola scriptura, men her står det kun som et blant mange diskusjonstema for to av seks aldersgrupper. Det fremstår altså ikke som et av flere bærende prinsipper for planens egen tilnærming til skrift og bekjennelse, men mer som et apropos.

Ordet «nåde» forekommer kun noen få ganger i dokumentet, men uten at det blir utdypet og uten å bli knyttet til en eksplisitt luthersk forståelse av begrepet. Det ligger dog en liten pekepinne i luthersk retning at begrepet ofte nevnes sammen med «tilgivelse og forsoning» (se s. 13, 21 og 25).

2. «Kristus som skriftens sentrum» og lov og evangelium mangler

«Lov og evangelium» som hermeneutisk nøkkel samt Luthers «was Christum treibet» (det som driver til Kristus), nevnes ikke. I stedet legges som tidligere vist «erfaring» til grunn som den sentrale tolkningsnøklen. I tillegg oppfordres det tilsynelatende mer til en historisk-kritisk og en komparativ-religionsvitenskapelig tilnærming til skriften tilnærming (Hvilket er en del av pakka, men bare en del av den) enn til troens:

«Bibelen som en samling av forskjellige tekster» (6–12 år, s. 7)

«sammenligne kristne og jødiske, eventuelt også islamske, fortolkninger av fortellinger» (gjentas identisk for 13–19 år (s. 16), unge voksne (s. 20) og voksne (s. 24))

«diskutere Bibelens troverdighet som kilde til historisk kunnskap» (gjentas identisk for konfirmanter (s. 12), 13–19 år (s. 16) og unge voksne (s. 20))

At disse tre formuleringene gjentas ordrett på tvers av flere aldersgrupper, hvilket tyder på at de er en bevisst og gjennomgående metodisk ramme for hele planen – ikke enkeltstående unntak. Bibelen leses «for å forstå», bli sammenlignet og historisk vurdert, snarere enn forkynt som Guds ord der Kristus er sentrum og loven avdekker synd mens evangeliet vekker troen.

3. Erfaring som fortolkningsnøkkel er den faktiske strukturen

Dette er ikke bare til stede – det er selve den pedagogiske arkitekturen i dokumentet. Allerede i fellesinnledningen etableres «erfaring» som den primære måten innhold konkretiseres på. Forstått som erfaring av trospraksiser er dette både ønsket og kjærkomment, men som bærende prinsipp for fortolkning av skriften veier det langt tyngre i planen enn det er høyde for.

«Tolkningskompetanse ... styrkes blant annet av erfaring med ulike typer tekster» (Felles innledning, s. 1–2)

Gjennom hele dokumentet løftes «erfaring» som sentral tolkningsnøkkel, mens de klassiske lutherske tolkningsnøkklene er utelatt (Kristus som skriftens sentrum og lov - evangelium). Se særlig:

«Konfirmanthenes egne liv og erfaringer brukes som viktige tilnærmingspunkter til tolkningsarbeidet» (Konfirmasjonstiden, s. 12)

«la bibeltekster kaste nytt lys over livserfaringer, og livserfaringer kaste nytt lys over bibeltekster» (Unge voksne, s. 20 / voksne, s. 23)

Det siste sitatet er særlig tydelig: her formuleres eksplisitt en gjensidig og likestilt hermeneutikk, der erfaring og tekst gjensidig korrigerer hverandre (hvilket i og for seg ikke er galt). Dette er en annen hermeneutisk modell enn den klassisk lutherske, der Skriften er norma normans og erfaring/fornuft er underordnet, og den er gjennomført konsekvent for alle aldersgrupper samtidig som erfaringen gis langt mer plass og tyngde i dokumentet en skriften som normerende norm og de klassiske lutherske fortolkningsprinsipper.

4. «Luthersk» nevnes to steder

Ordet «luthersk» forekommer kun to ganger i dokumentet. Og når det nevnes er det i begge tilfeller som et av flere punkter, ikke som et sentralt trekk ved alle følgende undervisningspunkter og læringsmål.

«lære om sentrale kjennetegn på evangelisk-luthersk tro, likheter og forskjeller med andre konfesjoner» (Unge voksne, s. 21 / Voksne, s. 24)

«reflektere over hva et evangelisk-luthersk bibelsyn er, og hvordan det har utviklet seg gjennom historien» (Voksne, s. 24)

Det er også verdt å merke seg at når det lutherske først nevnes er det med et komparativ og historisk fokus, snarere enn normativt og formerende. Det ligner mer på religionskunnskap enn katekese.

- ingen referanse til Luther eller katekismen
- tilnærmet ingen bruk av ordet «luthersk»

5. Andre fraværende eller marginale lutherske begreper

- **Nådemidlene** (Ord og sakrament som stedet der Gud handler) forekommer ikke som begrep. Sakramentene omtales, men ikke som nådemidler.
- **Det allmenne prestedømme** – begrepet eksisterer ikke i planen. Det er bekymringsverdig at kallstanken virker å være redusert til å «reflektere over kall til **frivillig engasjement i menigheten og kirken**» (unge voksne s. 21, voksne s. 24).
1. Dette er noe helt annet enn det brede lutherske kallsbegrepet som omfatter yrke, familie og samfunnsliv. 2. Hva med kallet til heltidstjeneste med ord og sakrament?
- **Simul iustus et peccator** (synd–nåde-dialektikken) er relativt fraværende som rammeverk for å forstå det kristne livet. «Synd» nevnes kun sporadisk og uten den lutherske spenningen mellom anklage, anfektelse og frikjennelse.
- **Bekjennelsesskriftene og katekismen** omtales ikke noe sted i dokumentet.

6. Korset er nesten totalt fraværende

- **«Crux sola est nostra theologia»** formulerte Luther i Heidelbergdisputasen. Dette har tradisjonelt kjennetegnet luthersk teologi og er et av de mer sentrale bidrag fra lutherdommen til moderne økumenisk teologi. Det overasker meg at korset ikke hverken fremstår som et overordnet prinsipp i planen eller går igjennom som sentralt undervisningspunkt eller læringsmål. Det er sporadiske oppsummerende referanser til Jesu død som *"fortellingen om Jesu liv, død og oppstandelse, dens sentrale rolle i kristen tro"* (s. 12 i dokumentet), men alltid som en opprømsing og aldri eksplisitt som korset. Dersom vi tar på alvor korset

som der Gud åpenbarer seg mest fullstendig så bør det gjenspeiles i rammeplanen.

Konklusjon og anbefaling

Rammeplanene inneholder få og spredte referanser til eksplisitt luthersk teologi, men mangler en sammenhengende og eksplisitt luthersk profil. De begrepene som ville gjort en spesifikt luthersk identitet tydelig; rettferdiggjørelsen, nåden alene, Skriften alene, lov og evangelium, Kristus som skriftens sentrum, nådemidlene, det allmenne prestedømme osv, er enten helt fraværende eller nevnt så sjeldent at de ikke fungerer strukturerende for planen som helhet

Sosialetiske og maktkritiske perspektiver (« bruke maktkritiske tenkemåter for å reflektere over kirkens rolle», diskriminering, klima, mangfold) er derimot gjennomgående til stede og gjentas for flere aldersgrupper – et tegn på at dette, snarere enn den lutherske dogmatikken, er de faktiske tyngdepunktene i planen.

Som konkret innspill til revisjon foreslås det at rammeplanen eksplisitt navngir og bygger på sentrale lutherske begreper (nåde, rettferdiggjørelse ved tro, lov og evangelium, nådemidlene), og at « Kristus som skriftens sentrum » samt « lov og evangelium », etableres som en eksplisitt fortolkningsnøkkel ved siden av vekten på erfaring og deltakernes egne liv samt tar med utlegging av Kristi kors som et sentralt læringsmål/undervisningspunkt.

5. Ut fra beskrivelsen i innledningen: Er samisk innhold i rammeplanene tilstrekkelig ivare tatt? ☐ Ja ☒ Nei

Fritekst:

Dette er viktig, men den oppleves ganske ambisiøs. Vi tenker at det bør spisses mer, både med tanke på de ulike aldersgrupper og de ulike geografiske og kulturelle kontekstene i landet.

Særlig i områder med lite samisk arbeid/befolkning vil det være viktig med en tydelig bestilling, og hjelp til hvordan gjøre dette. Vi må kunne være trygge på at det vi lærer bort og gjør til en del av vår formidling/læring blir gjort på en rett og respektfull måte. Som oppleves « sann ». (Det problematiseres i liten grad at det mange steder vil være snakk om representanter for Majoritetskulturer som lærer bort minoritetskulturer til representanter for denne minoritetskulturen)

Forpliktende innhold i rammeplanene

8. Rammeplanene bruker gjennomgående formuleringen “For at barna/konfirmanter/etc skal lære om Bibelen/kristen tro/etc, kan kirken invitere dem til å: (...)”. Kirkerådet ønsker tilbakemelding på om det er for lite forpliktende innhold i de seks rammeplanene generelt, og i rammeplanen for konfirmasjonstiden spesielt.

Fritekst: Som sagt flere ganger allerede oppleves planen for lite forpliktende.

Den må være kortere, og ha et tydelig hva vi må lære bort og hvorfor. Den må gi et tydelig svar på hvorfor skal vi drive med kirkelig undervisning og læring, hva vi skal lære bort.

I arbeidet med planen har vi sett litt spesielt på hva planen sier om diakoni om misjon, og på salmer og har noen innspill:

Diakoni/Misjon

Jamnt over synest eg det blir mykje "store ord", og eg saknar ei tydelegare konkretisering. Det blir fleire gonger nemnt ord som nestekjærleik, kamp for rettferd og vern om skaparverket, men kva meiner dei heilt konkret og korleis kan eit slikt engasjement sjå ut i praksis?

Det er brukt mykje ord som "diskutere" og "reflektere" i planen, men eg skulle sett at det i større grad vart oppfordra til handling og korleis vi i praksis kan vere med på kyrkja sitt oppdrag både når det gjeld misjon og diakoni. Planen nemner i større grad diakoni enn misjon, og eg tenkjer misjon er noko av vår viktigaste oppgåve. Meir fokus på misjon og korleis vi alle kan bidra inn i dette, hadde vore fint.

0-5 år

Store ord: nestekjærleik, rettferd og empati. Meir konkret!

Her er det positivt med arrangement på tvers av generasjonar og temasamlingar om foreldre- og besteforeldrerolla.

6-12 år

Her står det at barna skal lære om heltane i Bibelen. Eg tenkjer det hadde vore naturleg med eit større fokus på aktiv handling for denne aldersgruppa, for dei kan lett bli med på tankegangen om at dei er superheltar. Korleis kan vi vere heltar i våre kvardagar? Her saknar eg også eit fokus på misjon. Positivt at det står at barna skal delta i diakonale handlingar lokalt og globalt og utfordre andre til å delta. Men igjen, meir konkret: kva er diakonale handlingar? Fint at det i denne aldersgruppa er inkludert eit punkt om diakonale utfordringar som skal løysast ilag med familie/fadrar.

Konfirmasjonstida:

Ungdomane skal ha kjennskap til bibeltekstar knytt til kamp for rettferd og vern om skaparverket. Meir konkret! Kva handlar dette om? Dei skal vidare delta i diakonale praksisar og finne eigne uttrykk for nestekjærleik, vern om skaparverket og kamp for rettferd. Her kunne det også gjort seg med ei tydeleggjering. Det er tydeleg at dei fire "søylene" for diakoni (nestekjærleik, vern om skaparverket, kamp for rettferd og inkluderande fellesskap) er forsøkt fletta inn i planen, men i mine auge blir det mykje gjentaking av dei same orda og lite konkret kva dei faktisk meiner.

I denne fasen står det at dei skal bli kjent med eit misjonsprosjekt, men igjen - her tenker eg det må vere eit mål å delta, engasjere og få praktisk erfaring og kjennskap til misjon.

13-19 år

Her synest eg dei har fått med mykje bra også når det gjeld livsmeistring. Også her legg dei opp til mykje "oppleve, reflektere, diskutere". Eg saknar: korleis bli med på kyrkja sitt oppdrag?

Vaksne: Her står det at deltakarane skal engasjere seg i misjonale og/eller diakonale prosjekt i kyrkjelyden eller hjå samarbeidspartnarar. Dette er bra!

Her er det også fint med oversikten over livsnære tema på tvers av innhaldselementa.

OM SALMEVAL I NY TRUSOPPLÆRINGSPLAN

Eg har nokre generelle innspel, som gjeld alle aldersstega, om dette må inn i «boksane» kan dei kanskje fordelast på fleire, men ei «sak» i kvar boks.

0-5:

Når kyrkja har god kontakt med barnehagane, samarbeider vi om salmeval. Dette gjeld truleg fyrst og fremst høgtidene. Så må vi konsentrere oss meir om det som er i bruk og som fungerer i heim og kyrkje. Det fyrste leveåret er babysang viktigaste arenaen, og her er vi tett på heimen og lærer opp både foreldre og barn.

Vårt forslag til salmeliste: (11)

Salmenummer	Salmetittel
19	No tenner vi det fyrste lys
27b	Eit barn er født i Betlehem
206	Dine hender er fulle av blomster (den nynorske teksten er for tung)
210	På Golgata sto det ein kross
256	Herren Gud har velsignet vår jord
557	Du kalla oss til kyrkja
638	Må Gud velsigna deg
773	Kjære Gud eg har det godt (*)
781	Kven har skapt alle blomane
783	Her går ein trufast gjetar
786	Eg er trygg hos deg

(*) Alternativ tekst på denne:

Kjære Gud eg har det godt. Takk for alt som eg har fått.

Du er god og du held av meg. Kjære Gud gå aldri frå meg.

Pass på liten og på stor. Gud bevare far og mor. Og alle barn på jord.

Dei fire fyrste songane på lista vil barnehagen ta seg av, dersom samarbeidet fungerer. Dei seks siste må vi ta inn i gudstenestene vår når små born er til stades. Alle gudstenester må ha eit barneinnslag.

6-12:

Listeforslaget har ein del salmar som finst på nynorsk, men stort sett er det bokmålstittelen som er oppgitt. Ein del av dei salmane som er omsette frå bokmål har eit tungt og vanskeleg språk som gjer dei vanskelege å synge. Det gjeld t.d. Dine hender er fulle av blomster, og Tenn lys, som eg kjem tilbake til. Vi oppfordrar til å bruke salmar med originaltekst, og frå vår ståstad ser vi etter fleire nynorsksalmar. For denne aldersgruppa er skulen viktig. Der lærer dei mange «standardsalmar»

Vårt forslag til salmeliste: (13)

Salmenummer	Salmetittel
22	Hosianna Davids son
25	Tenn lys (*)
26	Solbarn, jordbarn
64	Nå han vi vaska golvet
213	Klapp alle hender i glede
243	Gud skapte lyset (Kan lett omsetjast til nynorsk)
292	Den prektig kledde sommerfugl
361	Tett ved sida mi går Jesus
393	Canai ou Señor
592	For augo våre faldar ein skapardraum seg ut
623	Ingen er for liten til å se Guds under
633	Hamba nathi mkululu wethu
844	No livnar det i lundar

(*) Alternativ tekst på denne:

Tenn lys Tenn lys! Eit lys skal brenne for denne vesle jord,
den blanke himmelstjerna, for liten og for stor.

Må alle dele håpet så gode ting kan skje.

Må jord og himmel møtast. Eit lys er tent for det.

Tenn lys! To lys skal skine for kjærleik og for tru,

for dei som viser omsorg og alltid byggjer bru.

Må flyktningen få heimland, må krigsfangen bli løyst.

Tenn lys for dei som sørgjer, og dei som gir dei trøyst.

Tenn lys! Tre lys skal flamme for alle som må slåst

for rettferd og for fridom. For dei treng hjelp frå oss.

Må ingen miste motet før alle folk er eitt.

Tenn lys for dei som kjempar for fridom og for rett.

Tenn lys! No stråler alle dei fire lys for han
som elskar alt som lever, kvar løve og kvart lam.
Tenn lys for himmelkongen som gjetarane såg!
No møtest jord og himmel i barnet, lagt på strå!

For born i alle aldrar er det fint å bruke salmar med «ekko», (som t.d. 557, Du kalla oss til kyrkja, som finst på lista for 0-5 år), salmar med refreng og salmar der ein kan «tralle med» utan å bruke ord. (t.d.256: Herren Gud har velsignet vår jord)

Konfirmanttida + 13-19:

Listeforslaget (for alle aldrar) er svært «traust». Her er lite av den meir moderne salmeskatten, eller den vi har henta frå systerkyrkjer elles i verda. Vi ynskjer oss fleire salmar som «svingar». Når det er sagt så er det ikkje vanskeleg å finne rolege songar som denne aldersgruppa gjerne er med på. Her spelar melodiane i viktig rolle. Dei meir moderne julesongane tek skulen seg av.

Vårt forslag til salmeliste: (13)

Salmenummer	Salmeliste
38	Mitt hjerte alltid vanker
63	Det lyser i stille grender
144	Du låg skjelvande av angst på kne (finn originalteksten)
204	Han er oppstanden, halleluja (Finst i meir original rytme 6/8 takt)
319	Lær meg å kjenne dine veie
389	Lord I lift your name on high
434	Det er navnet ditt jeg roper
482	Deg å få skode
492	Ein fin liten blome i skogen eg ser
541	Det finns et hellig kall
648	Han skapte skogen og han skapte vannet
717	Kjære Gud når eg bed
740	Eit lite barn vaks opp til mann

Ungevaksne og vaksne:

Lista er lang, og vi kan like godt legge fram heile salmeboka, eventuelt bla i sjangerregisteret. Nokon likar gospel, andre set pris på folketonar, andre igjen på bedehussongar. Vi har plukka fram salmar vi tenkjer kan vere gode å ta med seg, der tekstane gir mykje og melodiane spelar på lag. Fleire nynorsksalmar med originaltekst kan godt løftast fram.

Vårt forslag til salmeliste: (15)

Salmenummer	Salmeliste
10	Blomstre som en rosengård
138	Du som låg i natti seine
296	Himlen blåner for vårt øye

304	Når heile verda syng mot Gud
416	Du Far og Herre du som rår
419	Med Jesus vil eg fara (folketonen)
437	Her er eg Herre med min ånd for dine øyne
460	Bortom tid og rom og tanke
479	Fordi han kom og var som morgenrøden
520	Gå gjennom byens lange, rette gater
678	Jeg rekker mine hender frem
697	Der det nye livet lever
854	No stig vår song, vår takk til Gud
896	Kvar gong Jesu namn eg nemner
899	Jeg tror på jordens forvandling

Veiledende lister- overordnet om kjernetekstene

9. Gir oversikten over kjernetekster hjelp til helhet og sammenheng i tekstutvalget for aldersgruppene 0-19 år? ☐ Ja ☒ Nei

Fritekst: Planen er for omfattende, og har for mange gjentakelser. Den oppleves for lite helhetlig.

Vi ønsker oss noen tydelige kjernetekster (må- tekster) for hver rammeplan som de kan forvente å møte uansett hvor i landet de møter kirken.